

GEOGRAFSKI RJEČNIK

Alfonso Cvitanović

“Danas se u svim znanstvenim disciplinama stvaraju raznovrsne banke podataka bez kojih je nemoguće znanstveno i praktično djelovati. Ti podaci su svojevrsan sažetak, podsjetnik koji ‘konzervira’ postojeće stanje u struci i služi kao podloga za unaprjeđivanje i postizanje novih informacija. Danas je, naime, nemoguće neprestano listati brojne stručne i znanstvene knjige, enciklopedije, leksikone i periodike u potrazi za već obrađenim i ustaljenim pojmovima. Posebno je to teško kad treba na brzinu pripremiti govor ili predavanje.

Jedan vid takve banke podataka, unatoč kompjutorizaciji, još su uvijek i stručno-znanstveni rječnici, u kojima korisnik može brzo i lako provjeriti i/ili dobiti osnovnu i potrebnu informaciju. I sve je to uvjetovalo da danas u svijetu nema naroda s kulturnom tradicijom koji bar minimum svojih znanstvenih dostignuća nije ‘kondenzirao’ i ‘konzervirao’ u rječnicima. U takvih naroda čak za istu znanstvenu disciplinu postoji i više rječnika, tiskanih kod raznih izdavača, ...” (iz Predgovora)

Hrvatsko geografsko društvo Zadar u suradnji s Filozofskim fakultetom u Zadru, Maticom hrvatskom – Zadar i tvrtkom Zadiz d.o.o. izdalo je 2002. godine *Geografski rječnik* (UDK 91(038)=163.42, ISBN 953-97803-0-7) autora prof. Alfonsa Cvitanovića. Glavni je urednik prof. dr. sc. Damir Magaš, a pomoćni urednik Josip Faričić, prof. Rječnik je otisnut u nakladi od 1500 primjeraka, na sjajnom papiru i tvrdo je ukoričen.

Rječnik ima ukupno 687 stranica. Osim rječnika sadrži: urednikov *Proslav*, autorov *Predgovor*, *Kratice*, *Literaturu* i na kraju *Priloge*, među kojima su: opći zemljopisni nazivi i njihov pregled (više od 2000 općih zemljopisnih naziva iz 72 strana jezika), popis zaštićenih područja prirode u Republici Hrvatskoj, važnija geografska otkrića (po vremenskom slijedu), istraživanja svemira (po vremenskom slijedu), države svijeta, izvadci iz recenzija, bilješka o piscu sa životopisom, popisom djela, referenci i recenzija. Ti će prilozi odlično poslužiti različitim korisnicima, pogotovo što je statistička dokumentacija ažurna, i što se do nekih ovdi iznesenih podataka ne može tako lako doći.

Složenost sadržaja i značenja zemljopisa/geografije u ovom se rječniku pokušala izraziti kroz više od 6700 natuknica u kojima je obrađeno više od 9000 pojmova. Natuknice, leksičke jedinice kojima počinje rječnički članak, otisnute su poludebelim slovima na vrhu članka. “Geografski rječnik je terminološki rječnik i knjiga posebnog ustroja. Ponajprije mu je namjena pružanje pouzdana podatka i značenja pojedinog termina, a ne knjige za susljedno čitanje ‘od korice do korice’. Pragmatički i poglavito je to praktičan vodič, nije znanstvena knjiga, nego knjiga za brzu informaciju, odnosno metodološki klasičan, razmjerno jednostavan pojmovnik zemljopisnih/geografskih naziva/termina.” (iz Predgovora)

“Posebno je važno da ovaj rječnik ne sadrži samo skup užitih zemljopisnih pojmova, već obuhvaća mnogo širi i veći krug različitih struka, ili uglavnom sve struke koje se dotiču ili dodiruju zemljopisa, odnosno koje su srodne, ili pomoćne znanosti zemljopisu. Zapravo, ovo je i rječnik niza drugih struka, pa je teško i naći područje života, znanosti i kulture koji se ne dotiču u njemu. ... Velikim je dijelom ovo i rječnik stranih riječi, jer su mnogi pojmovi podrijetlom iz drugih jezika, osobito latinskog i grčkog, ali i drugih.

Pri tome je posebno značajno što je, uz neobično veliko mnoštvo pojmova, za većinu pisac dao njihove korjene, podrijetlo, etimologiju, značenje i način uporabe. Osim toga, mnoge je pojmove preveo na hrvatski jezik i odredio im značenje te time znatno obogatio naš jezik. Uz to je mnoge tudice zamijenio izvornim hrvatskim riječima i inačicama, pa tako velikim dijelom standardizirao naš stručni jezik i pridonio čišćenju našeg jezika.” (iz prikaza prof. dr. sc. Šime Batovića u glasilu Geodrija, 2002, 7/2, str. 127)

Iako *geodezija* nije posebno spomenuta kao znanost koja ima doticaja s geografijom/zemljopisom, a uzimajući u obzir da ona obuhvaća državnu izmjeru, praktičnu geodeziju, inženjersku geodeziju i katastar, pomorsku, satelitsku i fizikalnu geodeziju, astronomiju i astrofiziku, fotogrametriju, daljinska istraživanja, kartografiju, geoinformatiku i geomatiku, u rječniku ima, prema osobnom istraživanju, više od 1000 pojmova vezanih uz geodeziju. U

nekim definicijama iz kartografije potkrale su se pogreške, koje bi u sljedećem izdanju trebalo ispraviti.

U svakom slučaju ovaj rječnik zaslužuje preporuku jer daje velik doprinos ne samo geografskoj znanosti i stručni nego i svima koji su na bilo koji način povezani s određivanjem, istraživanjem i prikazivanjem prostora i prostornih odnosa.

"Indocti discant et ament meminisse periti" ("Neka nauče oni koji ne znaju, a znalcima neka bude drago da se prisjete") A. Pope (1688.-1744.) – epigraf na početku ovog djela.

Stanislav Frangeš

IZ STRANIH ČASOPISA

Allgemeine Vermessungs-Nachrichten, Vol. 110, No. 7, 2003.

- Robuste Helmert Transformation. W. Caspary, D. Beineke. 242.-247.
- Internetbasierte Lernmodule zur Geodatenerfassung. V. Schwieger, T. Kaufmann. 248.-254.
- Bestimmung des Hullkreises von Kreisen mittels sequentieller linearer Optimierung. H. Spath. 255.-258.
- Zur Ableitung zulässiger Messunsicherheiten aus Toleranzen bei Ingenieurvermessungen an Kranbahnen. H. Schulz. 259.-263.
- Geometric Correction Algorithm of Remote Sensing Image Based on Nonlinear Rational Polynomial Approximation. Z. Lianpeng, L. Guolin, J. Tao. 264.-267.

Geodezja i Kartografia, Vol. 52, No. 1, 2003

- On the role of measurement repetitions in the light of the theory of reliability of observation systems. W. Proszynski. 3.-15.
- Variance analysis and properties of NW-E method. A. Dumalski. 17.-30.
- The cadastre in time dimension – mathematical approach. K. Szeliga. 31.-42.
- Target functions for surface matching. L. C. Ke. 43.-52.

Geomatics Info Magazine, Vol. 17, No. 8, 2003.

- External Knowledge in Image Classification: How to Improve Classification Accuracy. A. A. Alesheikh, F. S. N. Fard. 12.-
- Monitoring of Russian Rivers: The Role of Remote Sensing for Flood Control. V. F. Usachev. 34.-
- Rapa Nui: Easter Island: Archaeological 3D Laser-scanning in the South Pacific. D. Wellman. 40.-
- EULIS: European Land Information Service: Co-operation between Eight National Agencies. S. Gustafsson. 45.-
- S-factor in Photogrammetric Workstations: An Invitation to Participate in Benchmark Testing. P. Wong. 53.-
- LBS Quality Assessment Proposal: Adding Interoperability to Veregin Quality Matrix. A. Arnaud, F. Fortes. 69.-

Journal of Geodynamics, Vol. 36, No. 3, 2003.

- Possible influences of core processes on the Earth's rotation and the gravity field. H. Greiner-Mai, H. Jochmann, F. Barthelmes, L. Ballani. 343.-358.
- Chandler and annual wobbles based on space-geodetic measurements. J. Hopfner. 369.-381.
- Empirical patterns of variability in atmospheric and oceanic excitation of polar motion. J. Nastula, D. A. Salstein, R. M. Ponte. 383.-396.
- Polar motions with a half-Chandler period and less in their temporal variability. J. Hopfner. 407.-422.
- Solar activity and earth rotation variability. R. Abarca del Rio, D. Gambis, D. Salstein, P. Nelson, A. Dai. 423.-443.